

מסמך מטעם חוש"ן לזעזועה הציבורית לבחינת נושא הפריזון וההולדה

“הזכות להורות היא ביסוד-כל-היסודות, בתשתית-כל-התשתיות, היא קיומו של המין האנושי, היא שאיפתו של האדם...”

...פונדקאות כבקשתה של העותרת מבטאת באורח מוחשי אותו אינסטינקט שבאדם, אינסטינקט-בראשית של החי לקיום ולהישרדות על דרך העמדת דור חדש הנושא את מיטענו הגנטי. אותו צורך קמאי ממלא את הגוף וממלא את הנפש והוא אף העומד ביסודה של הזכות להורות. מי לא יזכור את קריאתה הנואשת של רחל העקרה בקוראה אל יעקב אישה: "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי" (בראשית, ל, א)..."

(השופט חשין בבג"ץ 2458/01 משפחה חדשה נ' הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים, משרד הבריאות, פסקאות 31-32)

1. המצב החוקי הקיים כיום הוא שרק לבני זוג שהם גבר ואשה (היינו זוג הטרוסקסואלי) ניתנת נגישות להליך של פונדקאות בארץ. מצב זה מפלה את הזוגות החד מיניים ואת קהילת הלהט"ב (לסביות, הומואים, ביסקסואלים וטרנסקסואלים) בכלל, והוא בלתי מוסרי ובלתי נסבל. הוא הביא לכך שבשנים האחרונות פנו מאות זוגות חד מיניים, כמו גם יחידים מקהילת הלהט"ב, להליך של פונדקאות בחו"ל (ההערכה כיום היא של 100 זוגות ויחידים להט"בים בשנה). מובן, שהרוב הגדול של הפונים לאפיק זה היו גברים הומואים, וזאת לאור הקושי המובנה של זוגות ויחידים הומואים להביא ילדים לעולם.

2. הצורך לפנות, בלידת ברירה, להליך של פונדקאות בחו"ל, מטיל נטל כבד מנשוא:

ראשית, בשל העלות הכלכלית האדירה הכרוכה בכך - הליך פונדקאות בחו"ל עולה סכום עצום שנע בין \$50,000 - \$150,000. אין ספק, שעלות זו מונעת מרבים, שידם אינה משגת, נגישות להליך של פונדקאות.

שנית, פונדקאות בחו"ל כרוכה בקבלת שירותים ממערכות בריאות זרות ומקליניקות פרטיות זרות במדינות שונות בעולם. עובדה זו, כמו גם המרחק הרב מהמקום שבו מתבצע הליך הפונדקאות, מונעת מההורים המיועדים להיות מעורבים בתהליך הפונדקאות ולפקח עליו, ומקשה עליהם מאד הן מעשית והן רגשית.

שלישית, הצורך בהוכחת האבהות כתנאי לאפשרות לחזור לארץ עם התינוק שנולד בהליך של פונדקאות מביא לכך, שההורים הטריים נתקעים עם התינוק במדינה הזרה למשך תקופת זמן משמעותית, ללא ביטוח בריאות מתאים וללא תמיכה משפחתית. זאת, דווקא באחד הרגעים הכי רגישים ומורכבים בחייהם. על כך יש להוסיף, כי כאשר זוג חד-מיני מבצע הליך פונדקאות בחו"ל הרשויות בישראל אינן מוכנות לרשום את שני בני הזוג כהוריו של התינוק. זאת, אף אם קיימת תעודת לידה רשמית מטעם המדינה בה נולד התינוק ובה שניהם רשומים כהורים. לעומת זאת, כאשר מדובר בזוג הטרוסקסואלי אשר מבצע הליך פונדקאות בחו"ל, הרי שמבחינה מעשית מכבדות הרשויות בארץ את תעודת הלידה הזרה ורושמות את שני בני הזוג כהורים.

רביעית, דומה כי מעל הכול, עומדת תחושת האפליה הקשה שחשים זוגות חד-מיניים בשל כך שהם נדרשים לשאת בכל החובות האזרחיות שלהם ככל אזרח אחר, ואולם כשמגיע זמנם להיות הורים המדינה אינה מתייחסת אליהם באופן שוויוני אלא מפלה אותם לעומת זוגות הטרוסקסואלים אשר להם ניתנת נגישות להליך של פונדקאות.

3. אין כל סיבה להפלות יחידים או זוגות להט"בים בנגישות לאמצעי פריון. המסוגלות ההורית של הורים להט"בים אינה נופלת, על פי מחקרים רבים והצטברות ניסיון של שנים לא מעטות, מהמסוגלות ההורית של הורים הטרוסקסואלים. כפי שמציין הנשיא ברק בפסק דין ירוס חקק נ' היועץ המשפטי לממשלה (ע"א 10280/01), קיימת "ספרות מדעית עניפה אשר בחנה את טובתם של ילדים מאומצים החיים עם מאמצים חד-מיניים והשוותה זאת

לטובתם של ילדים מאמצים החיים עם מאמצים הטרנסקסואליים (נשואים או שאינם נשואים). ספרות זו בוחנת אחת לאחת את הטענות

השונות המועלות כנגד אימוץ במסגרת זוג חד-מיני ודוחה אותן כמבוססות על דעות קדומות, על סטריאוטיפים ועל שאין להן כל בסיס מדעי. אופיינית בהקשר זה עמדתה של האגודה האמריקאית לפסיכולוגיה מ-1995:

"Not a single study has found children of gay and lesbian parents to be disadvantaged in any significant respect relative to children of heterosexual parents". (Patterson, "Lesbian and Gay Parenting – Summary of Research Findings", in: American Psychological Association, Adoption by Lesbians and Gays: A National Survey of Adoption Agency Policies, Practices and Attitudes, APA-Online, 1995).

הודעה דומה פורסמה על-ידי האגודה הפסיכולוגית הקנדית בשנת 2003

...

ממצאים דומים הובאו אף בדו"ח של האגודה האמריקאית לרפואת ילדים:

"[T]he weight of evidence gathered during several decades using diverse samples and methodologies is persuasive in demonstrating that there is no systematic difference between gay and nongay parents in emotional health, parenting skills, and attitudes toward parenting. No data have pointed to any risk to children as a result of growing up in a family with one or more gay parents" (Perrin, "Technical Report: Coparent or Second-Parent Adoption by Same-sex Parents", 109 Pediatrics 341 (2002)).

גישה זו עוברת כחוט השני ברשימה ארוכה של מחקרים במדינות שונות" (לרשימה המלאה ראו סעיף 34 לפסק הדין).

4. על האמור לעיל יש להוסיף את אשר קבע בית המשפט העליון רק לפני מספר חודשים: "דומה כי כבר אין מדובר ב"איים" של זכויות אלא בתפיסה חוקתית כוללת של הזכות שלא להיות מופלה מחמת נטייה מינית... מהפסיקה והחקיקה דלעיל עולה כי יש הכרה בכך שחברי הקהילה הגאה מהווים קבוצה "חשודה" בעלת זהות מובחנת הטעונה הגנה בפני הפליה, כי הפליה מטעמים של נטייה מינית נמצאת "בגרעין הקשה" של איסורי ההפליה וככזו יש לבחון אותה בקפידה..." (עע"מ 343/09 הבית הפתוח נ' עיריית ירושלים, פסקה 54 לפסק דינו של השופט עמית)

5. כפי שעולה מהציטוט בראשית מכתב זה, הזכות להורות הינה אחת מזכויות האדם הבסיסיות והטבעיות ביותר. עובדה זו הביאה לכך, שבפסק דין משפחה חדשה (הנזכר לעיל) קבע בג"ץ כי העובדה שהחוק אינו מאפשר לאישה רווקה שאינה יכולה ללדת נגישות להליך של פונדקאות (לעומת אישה נשואה), מהווה הפליה אסורה ועומדת בסתירה לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בפסק הדין צוין במפורש, שכיום מוכרת ורווחת התופעה של משפחות חד-הוריות, ושהמחוקק אף מסייע למשפחות כאלה ומכיר בהן בהיבטים שונים. אמנם באותו מקרה בית המשפט העליון נמנע מלהתערב, כשאחת הסיבות המרכזיות לכך הייתה שהחקיקה בנושא הפונדקאות חדשה יחסית ויש לאפשר לה לצבור תאוצה. אולם מאז אותו פסק דין עבר כמעט עשור, וחלו שינויים חברתיים משמעותיים בתפישות החברתיות לגבי הורות בכלל, ולגבי הורות חד-מינית וחד-הורית, בפרט. אותו הגיון שעמד בבסיס פסק

הדין ולפיו אין להפלות נשים רווקות בנגישות לפונדקאות לעומת נשים נשואות, חל בהכרח גם על זוגות חד מיניים ועל נשים וגברים יחידים, להט"בים והטרנסקסואלים כאחד. נוסף בהקשר זה, כי בעקבות לחץ של בית המשפט העליון בוטלה זה מכבר האבחנה שהייתה קיימת בעבר בין נשים נשואות לנשים שאינן נשואות, לעניין הנגישות לתרומת זרע ולהפריה חוץ-גופית. אין כל הצדקה להותיר אבחנה זו על כנה ביחס לנגישות להליך הפונדקאות, ויש לפתוח אותו באופן שוויוני הן לנשים יחידות והן לגברים יחידים.

6. סוגיה חשובה נוספת היא זו של מימון. כידוע, מדינת ישראל היא בין המדינות המובילות בכל הקשור להשתתפות המדינה במימון הליכי פריון שונים. משכך, אנו סבורים כי ראוי שהמדינה תנהג בשוויון באופן הקצאת המשאבים המיועדים לנושא זה, ותישא בחלק ממשי מעלותו של הליך הפונדקאות. באופן זה לא יפלו יחידים וזוגות המבקשים לנקוט הליך פונדקאות רק בשל כך שידם אינה משגת.

7. עניין נוסף, שאינו קשור ישירות להליך הפונדקאות, הינו הקפאתן של ביציות או הקפאת זרע. הקפאה זו נדרשת בנסיבות שונות, בין היתר במסגרת הליך לשינוי מין של טרנסקסואלים על מנת לשמר את האפשרות של מי שעובר תהליך כזה להיות הורה ביולוגי. אנו סבורים כי על המדינה להיות ערה לסוגיה זו, לאפשר הקפאה כאמור ולשאת בחלק ממשי מעלותה.

8. אנו מכירים במורכבותו של הליך הפונדקאות עבור כל הצדדים השותפים לו, ובפרט עבור האם הנושאת (הפונדקאית). על רקע זה סבורים אנו, כי כל הסדר של פונדקאות עליו תמליץ הוועדה חייב לכלול התייחסות והגנות מתאימות לאם הנושאת. זאת, כמובן, ללא כל קשר לשאלה האם ההורה המיועד הינו הטרנסקסואל או להט"ב.

9. הרצון והכמיהה להביא ילדים לעולם אינם תלויים בנטייה מינית או במגדר. רבים מקהילת הלהט"ב, זוגות כמו גם יחידים, עוברים מסכת ייסורים אמיתית בבואם לממש את זכותם הבסיסית להורות. ובכל זאת, הם אינם מוותרים ובכל שנה גדל מספר הילדים הנולדים לתוך משפחות חד מיניות. מציאות זו היא בבחינת עובדה חברתית קיימת ועל המדינה להכיר בה ולסייע במימוש זכות ההורות באותו אופן שהיא מסייעת לזוגות וליחידים הטרנסקסואלים לממש את זכותם להורות.

10. לאור האמור לעיל אנו מבקשים ומצפים כי הוועדה תמליץ על:
* מתן אפשרות לזוגות להט"בים לנקוט הליך של פונדקאות בארץ ורישומם של שני בני הזוג כהורים, תוך השוואת מעמדם לזה של זוגות הטרנסקסואלים.
* מתן אפשרות ליחידים לנקוט הליך של פונדקאות בארץ, ללא הבדל של נטייה מינית ושל מגדר וללא אפליה לעומת זוגות הנוקטים הליך זה.
* הסדרת הליך הפונדקאות בחו"ל באופן שמקל ככל הניתן על יחידים וזוגות הנוקטים הליך זה. בין היתר יש לבטל את הדרישה לקיים בדיקת אבהות ולרשום את שני בני הזוג כהוריו של התינוק הנולד בהליך הפונדקאות.
* השתתפות המדינה במימון חלק ממשי מעלותו של הליך הפונדקאות בארץ או בחו"ל וכן של הליכי הקפאה של ביציות וזרע בנסיבות המתאימות.

המסמך הוכן על ידי גלעד לובינסקי, משפטן ומתנדב בארגון חוש"ן

"חברותא – הומואים דתיים" ע"ר 052-5609393 | ת.ד. 23038 | ת"א 61230 | טל. 052-5609393 | פקס. 03-9008668 | אתר: www.hoshen.org | Info@hoshen.org | ובנוסף העלתה בפני הוועדה את הפן הייחודי לה
[כמפורט באתר חברותא.](#)